

Leonid Teder Postimehe maleprobleemide koostamise võistlusel I

Lõpetame Leonid Tederi elu- ja malelugu käsitlevate kirjutiste seeria ülevaatega tema edukast esinemisest ajalehe „Postimees“ maleprobleemide koostamise võistlusel 1942. aastal. Täna malenurgas, samuti kahes järgmises malenurgas, vaatleme Tederi auhinnatud kompositsioone sellelt konkursilt.

Niisiis kuulutati ajalehes „Postimees“ 27. juunil 1942 välja maleprobleemide koostamise võistlus: „Käesolevaga kuulutab ajaleht „Postimees“ välja oma esimese maleprobleemide koostamise võistluse. Probleemmale on meil Eestis võrdlemisi vähe arenenud, hoolimata sellest, et ta on huvitav ja täisväärtuslik maleharu. Malenurga käesolev üritus on esimesi sel alal Eestis ning leiab loodetavasti elavat vastukaja meie problemistide peres. Võistlus toimub alltoodud korra järgi.“

Seejärel olid ajalehes esitatud võistlustingimused, mille kohaselt kestis võistlus 1942. aasta teise poolaasta vältel ja toimus neljas grupis: kahe-, kolme-, nelja- ja enamakäigulistele probleemidele ning etüüdid. Igas grupis olid parematele autoritele ette nähtud rahalised auhinnad.

Konkurss leidis elavat vastukaja

15. augustil 1942 kirjutas „Postimees“ konkursi kulgemise kohta järgmist: „Paar kuud tagasi „Postimehe“ maleosas välja kuulutatud ülesannete koostamise võistlus on meie problemistide peres leidnud elavat vastuvõttu, mida tõendavad toimetusele saabunud arvukad võistlusülesanded. Seni avaldasime neid laupäeviti maleosas, iga kord üks ülesanne, kuid, arvestades saabunud ülesannete hulgaga, ei jõuaks me nii võistluse lõpuni tuua pooltki saadetud ülesandeist. Avaldame seepärast tänasest alates igas maleosas kaks võistlusülesannet korraga ja loodame seega tulla vastu ka neile mitmeile ülesannete saatjaile, kes meie konkurentsi rikastavad mõningate kergemate paladega.“

15. detsembril 1942 toodi „Postimehes“ ära viimane meeldetuletus ja info konkursi kohta: „Juhime „Postimehe“ probleemide koostamise võistlusest osavõtjate tähelepanu sellele, et võistlusprobleemide vastuvõtmine lõpeb 31. dets. Et kõiki võistlusele saadetud probleeme pole võimalik sel aastal enam avaldada, siis jätkame nende avaldamist ka pärast ülesannete vastuvõtmise tähtpäeva möödumist. Võistluse kohtunikuks igas liigis on Hans Jõgi Tallinnast. Tulemused avaldame 1943. a. esimese veerandi jooksul.“

3. märtsil 1943 ilmus „Postimehes“ esimene lühike kirjutis tulemuste kohta: „Postimehe“ esimene probleemide koostamise võistlus andis üle ootuste häid tulemusi. Rohkem kui poole aasta jooksul avaldasime „Postimehe“ maleosas 70 võistlusülesannet, milliseist ainult 5 osutusid ebakorrektselt ja langesid seetõttu võistluselt välja, kuna ülejäänud 65 osutusid kõigiti vastuvõetavaks. Ülesannete üldarvuks oli kahekäiguseid 29, kolmekäiguseid 13, enamakäiguseid 10 ja lõppmänge 13, kokku 14 eri autorilt. Suurima arvu ülesannetega esines võistlusel L. Teder Varalt, nimelt 15; talle järgnevad: J. Randviir – Tallinn 13, A. Hildebrand – Tallinn 11, P. Keres – Tartu 8, Tuli Matti – Tartu 6, H. Merilo – Tõrva 4, A. Ritsing – Rääpi ja A. Määrits – Viimsi 3, A. Eller – Tarvastu 2, J. Heinra – Nõmme, H. E. Lohk – Tallinn, A. Reinvald – Kärkna, I. Villa – Tallinn ja D. Seisler – Tallinn à 1 ülesandega.“ Samas jätkati: „Kvalitatiivselt parimaid kompositsioone leidis lõppmängude ja kahekäiguste hulgas, kuna kolme- ja enamakäigused – iseäranis viimane liik – ei pakkunud midagi tähelepanuväärset. Võistluse üksikasjalised tulemused koos auhinnastaja H. Jõgi hinnangutega toome järgmises malenurgas.“

Konkursi tulemused: lõppmängud ja enamakäigulised ülesanded

13. märtsi 1943 on „Postimehes“ viimaks esitatud ka konkursi tulemused – ära on toodud lõppmängude ja enamakäiguliste ülesannete seas paremateks osutunud maleprobleemid. Eelnevalt märgitakse: „Postimehe“ esimene probleemide koostamise võistlus, millest lühidalt mainisime juba eelmises maleosas, andis üle ootuste häid tulemusi, iseäranis lõppmängude osas, kus leidub mitmeid väga häid kompositsioone. Ka kahekäigulised on üldiselt võrdlemisi head, seevastu jätavad aga kolme- ja iseäranis enamkäigused palju soovida. Eelmises maleosas tõime juba võistlusel esinenud autorite ja ülesannete arvu kohta andmeid, mispärast seekord vaatleme lähemalt ülesannete sisu auhinnastaja Hans Jõgi otsuste kohaselt.“

Lõppmängude osa on eelmainitud artiklis kokku võetud järgnevalt: „Lõppmängud moodustavad, nagu juba mainisime, õnnestunuima liigi seekordseil võistlusil, kuigi siin võistlesid ainult 6 autorit 13 kompositsiooniga. Neist langesid veel kaks, nr. 63 ja nr. 73, mõlemad Tuli Matti – Tartu omad, eelkäijate tõttu välja, nii et lõpuks jäid võistlema 11 korrektset lõppmängu. Nende hulgast otsustas toimetuse auhinnastada kolme Rmk. 20.-, 15.- ja 10.- suuruste preemiatega ja määrata järgmisele kolmele austused.“

Olgu öeldud, et lõppmängude seas tegid puhta töö kaks meest – Paul Keres ja varjunime Tuli Matti taha peitunud Paul Tamm. Mõlemast mehest kirjutasime pikemalt ka „Eesti Päevalehe“ lugejatele 2006. aasta juunis-juulis, kompositsioonimaletajate elulugusid ja loomingut käsitlevate artiklite sarja raames.

Lõppmängude seas läks 1. auhind Paul Tammele, 2. ja 3. auhind Paul Keresele, 1. austuse sai Paul Kerese, 2. austuse Paul Tamme ning 3. austuse Aleksander Hildebrandi looming. Nende tunnustustega konkursi lõppmängude osas ka piirduti (kiitusi välja ei jagatud).

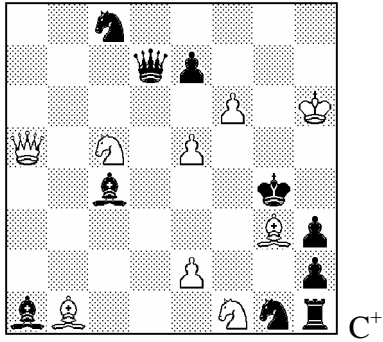
Nelja- ja enamakäiguliste ülesannete puhul konkursi tulemuste üle otsustajad auhindade jagamisest loobusid, sest ülesannete tase polnud kuigi kõrge. Määrati ainult neli austust. Selles liigis võistles 7 autorit kokku 10 ülesandega, mis kõik olid korrektsed. Olgu siinkohal esitatud ka auhinnastaja Hans Jõgi kommentaar: „Parima tahtmise juures ei leidnud ma siin rohkem kui neli ülesannet, mis väärisksid esiletõstmist, kõik muu on liiga primitiivne. Ka need neli ülesannet pole minu arvates auhinnaväärilised, kuna nad on kaunis ideevaesed. Näiteks parim neist, nr. 85, on täiesti forsseeritud ülesanne, kus juba esimesel käigul luuakse matiähvardus, mis püsib kuni lõpuni.“

Niisiis määrati nelja- ja enamakäiguliste ülesannete seas 1. austus Paul Kerese, 2. austus Hans Erik Lohk'i, 3. austus Jüri Randviiru ja 4. austus Leonid Tederi loomingule – viimase tutvustamisega ongi sobilik tänane malenurk lõpetada.

Järgmistes malenurkades vaatleme nimetatud konkursi tulemusi kahe- ja kolmekäiguliste ülesannete seas. Vastavad tulemused toodi ära „Postimehes“ 20. märtsil 1943 ja Leonid Tederi looming pälvis rohkelt tunnustust.

Margus Sööt,
meistrikandidaat males

Leonid Teder
Postimees 23/12/1942
Postimehe I maleprobleemide koostamise võistlus 1942. aastal
IV austus nelja- ja enamakäiguliste ülesannete seas

(Kh6 La5 Ob1 Og3 Rc5 Rf1 ee2 ee5 ef6 / Kg4 Ld7 Vh1 Oa1 Oc4 Rc8 Rg1 ee7 eh2 eh3)

Matt nelja käiguga!

Lahendus: 1.Ld8! (ähvardab 2.Lxd7+) 1...Le6 2.Lg8+ Lxg8 3.Of5+ Kxf5 4.Re3#; 1...Oe6 2.Of5+ Oxf5 3.Lg8+ Og6 4.Lxg6#.